

پرورش کوسند

www.ketab.ir

سرشناسه : کریم‌زاده، حسین، ۱۳۶۱ -
 عنوان و نام پدیدآور : پرورش گوسفند/مولف حسین کریم‌زاده.
 مشخصات نشر : تهران: کتاب ابرار، ۱۳۹۳.
 مشخصات ظاهری : ۱۸۴ ص.
 شابک : 978-600-94552-1-8
 وضعیت فهرست نویسی : فیا
 یادداشت : کتابنامه: ص. [۱۸۱] - ۱۸۳.
 موضوع : گوسفندداری
 موضوع : گوسفندداری -- ایران
 موضوع : گوسفندها -- نژادها
 موضوع : گوسفندها -- بیماری‌ها
 شابک : SF ۳۷۶/۳/۴ ک پ ۱۳۹۳
 رده‌بندی : ۶۳۶/۳۰۸
 شماره کتابخانه ملی : ۲۵۶۳۵۰۵

نام کتاب: پرورش گوسفند
 مؤلف: حسین کریم‌زاده
 نوبت و تاریخ چاپ: اول پاییز ۹۳
 ناظر چاپ: رضا شاعری
 صفحه‌آرا: میثم نقی‌لو
 شمارگان: ۱۰۰۰
 قیمت: ۸۵۰۰۰ ریال
 شابک: 978-600-94552-1-8
 تلفن پخش: ۸۸۹۷۳۱۵۸
 www.ketabeabrar.ir

کتاب ابرار
 ketabeabrar.ir

در راه آیینسده

در تاریخ ۱۶/۲۰ در شهر تهران متولد شد و پس از اخذ دیپلم در رشته علوم تجربی، در سال ۱۳۸۰ وارد دانشگاه شد و در تاریخ ۱۳۸۴/۴/۳۱ در رشته مهندسی کشاورزی گرایش علوم دامی در مقطع کارشناسی فارغ التحصیل شد و نیز در تاریخ ۱۳۸۶/۷/۱ در رشته مهندسی علوم دامی در مقطع کارشناسی ارشد وارد دانشگاه شد و در تاریخ ۱۳۸۸/۷/۲۰ از دانشگاه آزاد اسلامی فارغ التحصیل شد.

سوابق شغلی، علمی و پژوهشی

- مربی اداره آموزش فنی و حرفه‌ای استان تهران از مرداد سال ۱۳۸۶ تاکنون در زمینه دامپروری و مدرس حرفه‌های پرورش گاو شیری و گوسفندی و پرورش زنبور عسل، فن‌ورز تلقیح مصنوعی دام، تکنسین تغذیه و جیره‌نویسی و مربی به روش دستی و رایانه‌ای در مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای شهر ری و شهید چمران تهران.
- مدرس حرفه‌های تکنسین تلقیح مصنوعی دام و جیره‌نویسی دامی در مرکز پژوهش‌های تربیت مربی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور در شهرستان کاشان.
- تهیه استانداردهای آموزشی حرفه‌های امور دامی در سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور.
- دارای کارت مربی‌گری حرفه‌های امور دامی از اداره آموزش فنی و حرفه‌ای استان تهران.
- نماینده مرکز آموزش فنی و حرفه‌ای شهرری در اداره جهاد کشاورزی شهرستان ری در سال‌های ۱۳۸۶ تا ۱۳۸۷.

- عضو سازمان بسیج مهندسين کشاورزي و منابع طبيعي از سال ۱۳۹۲ هجري شمسي و فعاليت در قسمت امور دام و طيور پژوهشگده اين سازمان و دبیر کارگروه منابع طبیعی.

- تهیه دستورالعمل کاربردی پرورش گوسفند در سازمان بسیج مهندسين کشاورزي و منابع طبيعي در سال ۱۳۹۲.

- عضو سازمان نظام مهندسي کشاورزي و منابع طبيعي استان تهران از سال ۱۳۸۴.

- دارنده پروانه مهندسين مشاور سازمان نظام مهندسي کشاورزي و منابع طبيعي استان تهران از سال ۱۳۸۸.

- دبیر هیأت مدیره و جیره نویسی برخی از دامداری های مجتمع دامداری های فشافویه در حسن آباد شمیرانی از سال ۱۳۸۶.

- مدرس دوره های آموزشی دامپروری (پرورش گاو و پرورش گوسفند) اداره ترویج جهاد کشاورزي شهرستان اری در سال ۱۳۸۹ از طریق همکاری با شرکت تعاونی کشاورزي جاوید ری.

- همکاری در اجرای طرح تحقیقات مالی مصوب وزارت جهاد کشاورزي در قالب پایان نامه کارشناسی ارشد با موضوع تعیین ارزش غذایی اکوتیپ های برتر یونجه مناطق سردسیری در تغذیه نشخوارکنندگان در مؤسسه تحقیقات علوم دامی کشور با راهنمایی استادی چون دکتر علیرضا آقاشاهی، دکتر مجتبی زاهدی و دکتر اکبر تقی زاده.

- تألیف و تدوین کتاب پرورش زنبور عسل در سال ۱۳۹۲ در انتشارات کتاب ابرار.

- تألیف و تدوین کتاب پرورش گوسفند در سال ۱۳۹۳ در انتشارات کتاب ابرار.

- ارائه مقاله در سومین همایش ملی انجمن هلستاین ایران در تاریخ ۱۳۹۲ شهریور ماه ۱۳۹۰ در مؤسسه تحقیقات علوم دامی کشور با موضوع: تعیین پروتئین قابل بولیسم دانه ذرت عمل آوری شده با استفاده از روش کیسه های نایلونی در گاو شیری نژاد هلستاین.

سین فلور

هر کاری با انگیزش آغاز می‌شود و هر انگیزه‌ای از دل سبکی از یک زندگی بر می‌خیزد. قصه‌ی کتاب ابرار قصه‌ی کسانی است که سینه‌هایشان برای هوایی تازه می‌تپد. قصه‌ی آدم‌های کوچکی است که آرزو دارند برج بلندی بسازند تا دیگری از جنس خودشان خورشید را با سر انگشت شصت لمس کنند و دست روزگار آن‌ها را طوری پروریده که دل در گرو علم و ادب و هنر و فرهنگ داشته باشند.

در روزگار تخصص و شاخه شاخه شدن گام‌ها و پرداختن به این همه محبوب جز به تدبیر نشر و گسترش امکان نمی‌یافت. پس نیز عزم خود را برای پای نهادن در این راه جزم کردیم.

مخاطبین و مولفین گرانقدر، کتاب ابرار همواره تلاش خواهد کرد تا بهترین مطالب را برگزیند و با بهترین کیفیت آن‌ها در اختیار اهلش قرار دهد و در نهایت رگی اهل فرهنگ بر شعار خود - درستکاری در انجام کار درست - پای خواهد فشرد.

دست استمداد ما همیشه به سوی شما بلند است. پس با نگاه سازنده به دستگیر ما در مسیرمان باشید.

فهرست مطالب

۱۹	پیشگفتار.....
۲۱	فصل اول: اهمیت پرورش گوسفند.....
۲۳	منشأ گوسفندان اهلی.....
۲۳	پرورش گوسفند در ایران.....
۲۴	پرورش گوسفند در بعضی از کشورهای دنیا.....
۲۴	رفتارشناسی گوسفند.....
۲۵	محاسن پرورش گوسفند.....
۲۶	معایب پرورش گوسفند.....
۲۷	فصل دوم: قضاوت و ارزیابی گوسفند.....
۲۷	۱- مشاهده کلی.....
۲۷	۲- لمس و بررسی جداگانه نواحی مختلف بدن.....
۲۸	۳- بررسی تکمیلی به وسیله مهار کردن.....
۳۱	فصل سوم: اهمیت مراتع در پرورش گوسفند.....
۳۱	چراگاه.....
۳۲	مرتع.....
۳۲	انواع مراتع طبیعی ایران.....

۳۲	الف- مراتع ییلاقی
۳۳	ب- مراتع میان بند
۳۳	پ- مراتع قشلاقی
۳۴	کیفیت علوفه مراتع
۳۶	انواع استفاده از علوفه مراتع
۳۷	روش های چرا
۳۷	۱- رای گسترده یا آزاد
۳۸	چرای انتقالی یا بسته
۳۸	۳- رای حلقه ای
۳۸	زمان چرا
۳۹	ظرفیت چرای مرتع
۳۹	شناخت وضع مراتع کشور
۴۱	فصل چهارم: طبقه بندی و شناسایی نژادهای گوسفند
۴۲	نژادهای با پشم کاملاً ظریف
۴۲	میرینوس (Merino)
۴۳	رامبویه (Rambouillet)
۴۴	دبویل (Debouillet)
۴۵	نژادهای با پشم نسبتاً ظریف
۴۵	دورست هورن (Dorest Horn)
۴۵	سات داون (Soutdown)
۴۶	چیوت (Cheviot)
۴۷	همشایر (Hampshire)
۴۷	آکسفورد (Oxford)
۴۸	مونتادال (Montadal)
۴۸	شروپ شایر (Shropshire)

۴۹	سافولک (Suffolk)
۵۰	فنلاندی (Finn sheep)
۵۰	تونس (Tunis)
۵۱	نژادهای با پشم دراز
۵۱	لینکلن (Lincoln)
۵۲	لایچستر (Leicester)
۵۲	رومانی (Roman)
۵۳	نژادهای پشم ضخیم
۵۳	هایلند سیاه - سره (Black-Faced Highland)
۵۴	آواسی (Awassi)
۵۴	نژادهای آمیخته پشمی
۵۵	کاریدال (Corriedale)
۵۵	کلمبیا (Columbia)
۵۶	تارگی (Targhee)
۵۷	طبقه‌بندی گوسفندان ایران
۵۸	گوسفند شال (چال)
۵۸	گوسفند قزل
۵۹	گوسفند افشاری
۵۹	گوسفند مهربان
۵۹	گوسفند فراهانی
۶۰	گوسفند مغانی (شاهسون)
۶۱	گوسفند سنگری
۶۱	گوسفند زندی
۶۲	گوسفند کردی
۶۲	گوسفند لری
۶۳	گوسفند سنجابی

- گوسفند ماکویی ۶۳
- گوسفند کرمانی ۶۴
- گوسفند بلوچی ۶۴
- گوسفند قره گل (Karakul) ۶۵
- ویژگی‌های یک گوسفند قره گل خوب و اصیل ۶۵
- رنگ بدن گوسفند قره گل ۶۶
- نویسند زل ۶۷
- فصل جمع ویم، اعمده‌ی گوسفند ۶۹
- آغوز ۶۹
- لزوم دادن آغوز به بر تار متوال شده ۶۹
- اهمیت آغوز ۷۰
- زمان مصرف آغوز ۷۰
- مقدار مصرف آغوز ۷۲
- عوامل مؤثر بر آغوز ۷۲
- علل عدم دریافت آغوز ۷۲
- دمای آغوز ۷۳
- کارهای لازم برای تحریک پستان جهت ترشح شیر ۷۳
- یک تفکر خطرناک در مورد آغوز ۷۴
- جایگزین آغوز ۷۴
- منابع اضطراری آغوز ۷۴
- شیردهی میش ۷۵
- طبقه‌بندی پشم بر اساس چگونگی تهیه آن ۷۵
- ۱- پشم مقراضی ۷۵
- ۲- پشم دباغی ۷۶
- ۳- پشم مردار ۷۶

۷۶	انواع تارهای پشم
۷۶	۱- موهای مادری
۷۶	۲- کمپ
۷۷	۳- تار پشم مطلق
۷۷	۴- ژار
۷۷	۵- رت و تیب
۷۷	عملیات پشم رینی
۷۸	موارد مصرف عمده پوست گوسفندی
۷۸	۱- تهیه پوست های زیستی
۷۹	۲- تهیه چرم، پوست سالن
۸۱	فصل ششم: ساختمان ها، ماشینات و تجهیزات لازم جهت پرورش گوسفند
۸۲	آغل
۸۵	جایگاه باز
۸۶	جایگاه نیمه باز
۸۶	جایگاه مناسب جهت پرواربندی
۸۶	نکات مهم در احداث جایگاه دام
۸۹	لوازم مبارزه با انگل های خارجی
۸۹	حمام ضد کنه
۹۰	بخش یا اسپری
۹۱	دوش
۹۳	فصل هفتم: تغذیه در گوسفند
۹۳	نشخوار
۹۳	مکانیسم عمل نشخوار
۹۴	احتیاجات غذایی

۹۵.....	طبقه‌بندی خوراک‌ها.....
۹۵.....	مواد معدنی.....
۹۷.....	ویتامین‌ها.....
۹۷.....	ویتامین A.....
۹۸.....	ویتامین D.....
۹۸.....	ویتامین E.....
۹۹.....	تولید شیر و جیره متعادل.....
۹۹.....	تغذیه گوسفند.....
۱۰۰.....	اهمیت تأمین جیره متعادل در تغذیه گوسفند.....
۱۰۱.....	توصیه‌های مهم برای تغذیه میش‌ها.....
۱۰۱.....	۱- میش‌های نر در میش‌های ابتدای دوره آبستنی.....
۱۰۱.....	۲- میش‌های اواخر آبستنی (۱ تا ۶ هفته آخر آبستنی).....
۱۰۱.....	۳- میش‌های همراه بره‌ها.....
۱۰۲.....	۴- مدیریت تغذیه در میش‌ها.....
۱۰۲.....	۵- مدیریت تغذیه در بره‌ها.....
۱۰۳.....	خوراک دهی گله میش.....
۱۰۴.....	راه‌های آگاه شدن دامدار از تأمین شدن مواد غذایی و نیاز دام‌های خود.....
۱۰۴.....	تغییر نیازهای غذایی در طول چرخه تولید.....
۱۰۴.....	احتیاج‌های غذایی میش در مراحل مختلف.....
۱۰۴.....	مرحله نگهداری (۰ تا ۱۶ هفتگی).....
۱۰۵.....	مرحله جفتگیری و فلاشینگ.....
۱۰۶.....	اوایل آبستنی (۱۵ هفته).....
۱۰۶.....	اواخر آبستنی (۴ هفته آخر).....
۱۰۶.....	دوره شیر دهی (۶ تا ۱۲ هفته).....
۱۰۷.....	سیستم افزایش بهره‌زایی.....
۱۰۷.....	آب.....

فصل هشتم: تولید مثل در گوسفند.....	۱۰۹
دستگاه تولید مثل قوچ.....	۱۰۹
بلوغ جنسی.....	۱۱۰
دستگاه تولید مثل میش.....	۱۱۰
تشخیص فحلی در میش.....	۱۱۱
مدت فحلی و زمان تخمک گذاری.....	۱۱۲
طول دوره فحلی.....	۱۱۳
همزمان کردن فحلی در گوسفند.....	۱۱۳
انواع جفت گیری در گوسفند.....	۱۱۳
۱- جفت گیری طبیعی.....	۱۱۳
۲- تلقیح مصنوعی.....	۱۱۴
کیفیت اسپرم و رقیق کردن آن.....	۱۱۴
فلاشینگ.....	۱۱۵
دوره آبستنی.....	۱۱۵
روش های تشخیص آبستنی در میش و زایمان.....	۱۱۷
فصل نهم: پرواربندی.....	۱۱۹
دلایل عدم توازن بین تقاضا و تولید گوشت.....	۱۱۹
زمان مناسب خرید بره جهت پرواربندی.....	۱۲۰
نکات قابل توجه در زمان حمل و نقل.....	۱۲۰
نکات قابل توجه در زمان پرواربندی.....	۱۲۱
انواع روش های پرواربندی.....	۱۲۱
الف- پرواربندی بره های شیری.....	۱۲۱
ب - پرواربندی بره های معمولی به روش مرتع (پرواربندی مرتعی).....	۱۲۲
ج - پرواربندی گوسفندان جوان.....	۱۲۲
د - پرواربندی گوسفندان پیر.....	۱۲۲

۱۲۳	فصل دهم: اصول بهداشت در پرورش گوسفند
۱۲۳	بهداشت آغل
۱۲۴	پانسمان بند ناف
۱۲۵	وضعیت غیرطبیعی بند ناف در بره‌های تازه متولد شده
۱۲۶	عفونت بند ناف (علایم و پیشگیری)
۱۲۸	روش‌های ضد عفونی کردن بند ناف
۱۳۰	تدابیر بهداشتی در مواجهه با جنین سقط شده
۱۳۰	پیشگیری از بروز بیماری‌های میکروبی
۱۳۱	مبارزه با بیماری‌های باکتریایی
۱۳۲	لنگش
۱۳۲	سم چینی
۱۳۳	روش استفاده از حمام سم
۱۳۴	علامت‌گذاری بره‌ها
۱۳۵	فصل یازدهم: بیماری‌ها
۱۳۵	اسیدوز (Acidosis)
۱۳۵	۱- اسیدوز شکمبه‌ای (اسیدوز مزمن)
۱۳۵	۲- اسیدوز متابولیکی (اسیدوز حاد)
۱۳۶	دلایل ایجاد بیماری
۱۳۷	افزودنی‌ها برای کنترل اسیدوز
۱۳۷	- مخمرها و تولیدات میکروبی
۱۳۷	- بافرها
۱۳۸	اصول مهم در تغذیه دام برای پیشگیری از اسیدوز
۱۳۸	شاربن یا سیاه زخم (Anthrax) (علایم، خسارات و پیشگیری)
۱۴۱	آنترتوکسمی (Enterotoxemia)
۱۴۲	عوامل مؤثر در بروز آنترتوکسمی و علایم

۱۴۳.....	تشخیص بیماری
۱۴۴.....	پیشگیری
۱۴۵.....	درمان
۱۴۶.....	بیماری تب برفکی (Foot and Mouth Disease) یا طیفه
۱۴۷.....	راههای انتقال بیماری
۱۴۸.....	ماندگاری ویروس
۱۴۹.....	خسرات اقتصادی بیماری
۱۴۹.....	وضعیت بیماری و پراکندگی جغرافیایی آن در ایران
۱۵۰.....	علائم کلینیک بیماری
۱۵۱.....	کنترل بیماری
۱۵۲.....	الف) اقدامات بهداشتی و ترغیبی
۱۵۳.....	ب) مراقبت کلینیکی به منظور شناخت تغییرات بیماری و ماهیت سویه‌های در گردش
۱۵۴.....	ج) ایمن‌سازی و واکسیناسیون
۱۵۵.....	بروسلوز (brucellosis) یا تب مالت
۱۵۶.....	علائم بیماری
۱۵۷.....	اقدامات لازم جهت کنترل و پیشگیری از بیماری
۱۵۸.....	واکسیناسیون
۱۵۸.....	توصیه‌های لازم جهت استفاده از واکسن
۱۶۰.....	سقط جنین در میش
۱۶۱.....	بیماری زبان آبی (Blue tongue)
۱۶۲.....	راههای انتقال ویروس زبان آبی
۱۶۲.....	علائم کلینیکی
۱۶۳.....	کنترل بیماری
۱۶۴.....	آگالاکسی (پیشگیری و درمان)
۱۶۵.....	طاعون نشخوارکنندگان کوچک یا PPR (Peste Petits Ruminants)
۱۶۵.....	عامل بیماری

- انتقال و انتشار بیماری و ظهور بیماری در گله ۱۶۶
- علائم بیماری ۱۶۷
- علائم بالینی بیماری ۱۶۸
- علائم پس از مرگ دام ۱۷۰
- کنترل طاعون ۱۷۰
- ری ۱۷۱
- چه حیواناتی ممکن است هار شوند؟ ۱۷۱
- نونه متوجه هار بودن سگ و گربه شوید؟ ۱۷۱
- چگونه میتوان نتیجه هار بودن گوسفند شد؟ ۱۷۲
- انسان چه نهایی میگیرد؟ ۱۷۲
- علائم بیماری انسان به انسان ۱۷۲
- در صورتی که علامتهای ری را در شخصی دیدید، چه باید بکنید؟ ۱۷۳
- راههای جلوگیری از بروز این بیماری در انسان و دام ۱۷۳
- انگل‌های گوسفند ۱۷۳
- انگل‌های داخلی گوسفند ۱۷۴
- کیلک (Fasciola Hepatica) ۱۷۴
- تنیای رودهی گوسفند ۱۷۵
- انگل‌های معده‌ای - ریوی (قزل قورت) ۱۷۶
- علائم ابتلا به انگل ۱۷۶
- انگل‌های خارجی گوسفند ۱۷۶
- خطر وجود کنه‌ها در آغل دام‌ها ۱۷۷
- اعمال لازم برای از بین بردن کنه‌ها ۱۷۸
- راههای انتقال کنه از دام به انسان ۱۷۸
- منابع ۱۸۱

به نام آنکه جان را فکرت آموخت

پیشگفتار

تغذیه مناسب بر مقدار زیادی است که امروزه انسان، پی به اهمیت آن برده و بر این اساس سعی می‌کند با استفاده از روش‌های مناسب وضع تغذیه خود را بهبود بخشد. یکی از اجزای مهم غذای انسان، پرورشی حیوانی و منبع آن اغلب گوشت حیواناتی مانند گاو، گوسفند، بز و ... است. پرورشی‌های حیوانی به دلیل داشتن اسیدهای آمینه ضروری نقش مهمی در رشد انسان دارند و به همین دلیل متخصصان علوم تغذیه جایگاه خاصی برای پرورشی حیوانی در جیره غذایی انسان قائل‌اند. بر این اساس تولید گوشت در زنجیره غذایی انسان جایگاه خاصی یافته است.

با این‌که نگهداری و پرورش گوسفند در ایران از سابقه‌ای طویل برخوردار است ولی متأسفانه هنوز مسائل اولیه نگهداری و پرورش آن نادیده گرفته شده و مسائل اساسی در این زمینه، برای بسیاری از دامپروران و علاقمندان به این حرفه همچنان باقی مانده است. کتاب حاضر با توجه به نکات فوق‌الذکر، برای استفاده دانشجویان دام‌پروری و دامپزشکی، حرفه‌آموزان سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور و نیز کسانی که به پرورش‌دهندگان گوسفند، گردآوری و نوشته شده است و در آن از آثار، اطلاعات و یافته‌های علمی و عملی بسیاری از صاحب‌نظران مراکز علمی و پژوهشی بخش‌های کشاورزی و دامپروری استفاده شده است که در این قسمت از همه آن‌ها تشکر و قدردانی می‌شود.

در این کتاب تلاش شده است ضمن معرفی نژادهای خارجی و گوسفندان بومی ایران،

روش‌های علمی و عملی نگهداری و پرورش گوسفند، منطبق و سازگار با امکانات و شرایط مختلف کشور، با بیانی ساده ارائه گردد. بدون شک ارتقای سطح علمی، ویرایش ادبی و افزودن مباحث جدید به کتاب حاضر با ارسال نظرات ارزنده، میسر خواهد بود. لذا از اساتید، دانشجویان و صاحب‌نظران محترم خواهشمند است که پیشنهادات و انتقادات سازنده‌ی خود را به رایانامه karimzadeh13_h@yahoo.com ارسال نمایند.

در اینجا لازم است از زحمات پدر و مادر مهربانم، کمک‌های بی‌وقفه‌ی برادر و همسر عزیز، راهنمایی‌های ارزنده اساتید گرانقدرم و همچنین موسسه فرهنگی هنری سیب سرخ نیسان، دوتاب گرام، جناب آقای رضا شاعری برای آماده‌سازی و چاپ این کتاب سپاسگزار کنم. در پایان این کتاب را به فرزند عزیزم تقدیم می‌کنم.

حسین کریم‌زاده

تهران - پاییز ۱۳۹۳